

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

حوزه علمیه الزهرا(سلام الله علیها)دزفول

عنوان تحقیق:

چیستی سحر و جادو از دیدگاه قرآن

محقق:

فرحاناز زمردیان

۱۳۹۴

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

چکیده:

سحر و جادو به عنوان یک پدیده واقعی که پیامدهای منفی بسیاری در زندگی انسان داشته، در آیات قران مطرح شده است. بررسی مفهوم سحر و مصاديق آن از نظر آیات قران و دانستن حکم فقهی هر کدام، کمک قابل توجهی به کاهش مضرات روی آوردن افراد به سحر و جادو میکند.

تسخیر جن، احضار ارواح، طلسم و شعبدہ از مصاديق سحر است، که بعضی از آنها منشأ و تاثیر حقيقی دارند و بعضی دیگر فاقد آن هستند.

سلامت اعتقادی هر فرد مسلمان در گرو این است که در درجه اول از کفر پرهیز کند و سحر نیز یکی از مصاديق کفر است. بنابراین شناخت آن منجر به استحکام اعتقادی مسلمانا میشود، کافر بودن ساحر به دلیل این است که از خداوند روی برگردانده و به کمک گرفتن از قوای شیاطین و اجنه و دیگر نیروهای نهفته در جهان می پردازد. در بعضی مواقع برای پرهیز از سحر شناخت آن کافی نیست. زیرا انسان ممکن است مسحور واقع شود. برای حل این باید توصیه های معصومین برای در امان ماندن از سحر دیگران را شناخت و بکار بست.

کلید واژه ها: (سحر، جن، طلسم، شعبدہ، کیفر)

مقدمه:

سحر و جادو به عنوان پدیده‌ای که وجود آن به دلیل استعمال زیاد در طول تاریخ، حقیق می‌باشد، در بعضی آیات مطرح و بعضی جنبه‌های آن بیان شده است. تاثیر داشتن واقعی یا غیر واقعی سحر، کافر بودن ساحر، مضر بودن یا نبودن سحر، مصاديق سحر، نظر فقهاء در مورد هر کدام از انواع سحر و راهکارهای مقابله با سحر، مسائلی هستند که باید مورد بحث قرار گیرند.

عدم اگاهی از حقیقت سحر و مضرات آن موجب گرایش به سحر برای راه حل مشکلات و یا اطلاع از آینده و ... می‌شود.

سحر چیست؟

سحر در لغت به معنای جادو کردن، افسون گری، آنچه که در آن جذابیت و فریبندگی باشد، هرچیزی و هرکاری که مأخذ آن مخفی باشد. در تفسیر نمونه سحر از نظر لغت به دو معنا آمده است اول به معنی خدعا، نیرنگ، شعبدہ و تردستی و دوم به معنای آنچه که عوامل نامرئی و مرموز باشد. در مفرادات راغب به سه معنای سحر اشاره شده است یک خدعا و خیالات بدون حقیقت و واقعیت مانند شعبدہ و تردستی دو جلب شیطانها از راه های خاص و کمک گرفتن از آنان سه تغیر دادن ماهیت و شکل اشخاص و موجودات با وسائل خاصی.

سحر در اصطلاح به معنای نوعی اعمال خارق العاده که آثاری از خود در وجود انسانها به جا می گذارد و گاهی یک نوع چشم بندی و تردستی است و گاه تنها جنبه روانی و خیالی دارد. از بعضی از آیات قرآن استفاده میشود که بعضی از انواع سحر به راستی اثر میگذارند و بعضی دیگر اثر غیر واقعی دارند.

شعبده چیست؟

تردستی و شعبدہ به معنای حقه یازی نیرنگ زدن یا چشم بندی است تردستی و شعبدہ در حقیقت سحر نیست بلکه بیشتر یک نوع مهارت استفاده از خواص مواد است و در خیلی از موارد حکم سحر پیدا نمیکند بلکه منشأ آن تمرین زیاد و بررسی علمی مواد و خواص آن است.

جن چیست؟

جن از ماده‌ی جنن به معنای چیزی که پوشیده از حواس اسن در اصطلاح به موجودی متوجه و غیر مرئی که از حواس انسان پوشیده است گفته می‌شود جن در عرف قرآن موجودی است با

و همچنین آیت الله مکارم میفرماید در این مورد همه فقهای اسلام میگویند یادگرفتن و انجام اعمال سحر و جادوگری حرام است.^{۲۴}

موارد جواز استفاده از سحر

باتوجه به زیان هایی که استفاده کنندگان از سحر، به دیگر مردم بی گناه می رسانند در بعضی موارد برای رهای از این زیان ها نیاز می شود که از سحر در مقابل سحر استفاده شود. ((چنان نیست که ساحر بتواند بخلاف اراده خدا در عالم آفرینش دخالت کند و چنین نیست که خدا را در قلمرو حکومتش محدود نماید، بلکه اینها خواص و اثاراتی از که او در موجودات مختلف قرار داده و بعضی از آن حسن استفاده می کنند و بعضی سوءاستفاده، و این آزادی و اختیار که خدا به انسان ها داده وسیله ای برای آزمودن و تکامل آنها است.))^{۲۵}

در روایات آمده است که یکی از ساحران و جادوگران که در برابر انجام عمل سحر مزد می گرفت خدمت اما صادق(علیه السلام) رسید و عرض کرد: حرفه‌ی من سحر بوده است و در برابر آن مزد می گرفتم خرج زندگی من از این راه تأمین میشد و با همان درآمد حج خانه خدا را انجام داده ام، ولی اکنون آن را ترک نموده و توبه کرده ام آیا برای من راه نجاتی است؟ اما صادق (علیه السلام) در پاسخ فرمود: ((عقد سحر را بگشا ولی گره جادوگری مزن.))^{۲۶}

راهکارهای مقابله با اثرگذاری سحر

^{۲۴}- تفسیر نمونه، جلد ۱، صفحه ۴۳۵

^{۲۵}- تفسیر نمونه، جلد ۱، صفحه ۴۳۲

^{۲۶}- وسائل شیعه ، جلد ۱۷، صفحه ۱۴۵، حدیث ۲۲۰۷ ، چاپ آل البيت

یکی از راه های مقابله با سحر افزایش علم مردم نسبت به حقیقت سحر و آثار آن است زیرا معمولاً کسانی که بدنبال سحر می‌روند یا از روی عدم آگاهی به حرمت سحر و یا نشناختن آثار و عواقب سوء آن است.

آیات ۴۵، ۴۶، ۴۷ سوره شعراء می‌فرماید: ((فالقی موسی عصاه فادا هی تلطف ما یأفکون، فالقی السحره ساجدین، قالوا آمنا برب العالمین ، پس موسی عصایش را افکند، ناگهان تمام وسائل دوروغین آنها را بلعید، فوراً همه ساحران به سجده افتادند، گفتند ما به پروردگار عالمیان ایمان آوردیم.))

چون ساحران به حقیقت سحر آگاه بودند وقتی معجزه‌ی پیامبر را دیدندز ن به آن ایمان آوردند زیرا منشأ سحر خود را می‌دانستند که از امور غیر الهی است.

در نتیجه اصلی ترین راهکار مقابله با سحر می‌تواند افزایش آگاهی نسبت به آن باشد.

توصیه‌های معصومین برای جلو گیری از اثرات سحر

از امام صادق (علیه السلام) روایت شده است که هر کس سوره ناس را هرشب در منزلش بخواند از جن و وسوسه گر در امان باشد. و هر که آن را بنویسد و به خردسالان بیاویزد آنان به اذن خداوند عزوجل از جن محفوظ و در امان باشند.^{۲۷}

در روایتی آمده است که شخصی خدمت امیرالمومنین (علیه السلام) آمد و از سحر شکایت کرد حضرت فرمود بر کاغذی که از پوست آهو باشد این دعا را بنویس و همرا خود قرار ده که آن

^{۲۷}- البرهان ، جلد ۹ ، صفحه ۷۹۹

سحر به تو ضرری نرساند و کیدش در تو اثر نکند و آن دعا این است. ((بسم الله و بالله بسم الله و ماشاء الله بسم الله لاحول و لاقوه إلا بالله، قال موسى ماجئتم به السحر ان سببته ان الله لا يصلح عمل المفسدين، فوق الحق و بطل ما كانوا يعملون، فغلبوا هنالك و انقلبوا صاغرين.))

بنابراین راه های مقابله با سحر را می توان در دو دسته گنجاند: ابتدا افزایش آگاهی مردم و دوم استفاده از توصیه های معصومین علیها السلام برای عدم اثرباری سحر ساحران.

نتیجه گیری

با بررسی تفاسیر قران این نکته بدست می آید که استفاده از سحر موجب خروج انسان از ولایت خداوند شده و عدم رستگاری را بدنبال خواهد داشت. سحر بغیر از مصاديق غیر وقعي آن (مانند شعبدہ و تردستی) منشأ حقيقی و غير الهی دارد.

ابتلا به سحر موجب آلودگی روح انسان به کفر می شود. افزایش آگاهی نسبت به حقیقت سحر و حکم حرمت آن در اسلام می تواند تاثیر بسزائی در جلوگیری از گرایش به آن را داشته باشد. معصومین علیها السلام علاوه بر نهی شدید از مراجعه به سحر برای در امان ماندن از سحر ساحران و مسحور شدن توسط شیاطین و اجنہ، توصیه ها و اذکاری را بیان کرده اند که استفاده از آنها راهکاری مناسب برای مصون ماندن از تاثیرات سحر است.

فهرست منابع

- ١- قران کریم
- ٢- نهج البلاغه
- ٣- بحرانی، سید هاشم، تفسیر البرهان، رضا ناظمیان، علی گنجیان، صادق خورشا، چاپ دوم، تهران، کتاب صبح، ۱۳۸۹
- ٤- حر عاملی، محمد بن حسین، وسائل شیعه، قم، چاپ آل البيت، ۱۴۰۹ قمری
- ٥- حسینی خامنه ای، سید علی، اجوبه الاستفتائات، چاپ ۹، تهران، انتشارات پیام عدالت، ۱۳۸۹
- ٦- دستغیب، سید عبدالحسین، گناهان کبیره، چاپ ۲۴، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۹۱
- ٧- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قران کریم، حسین خداپرست، قم، چاپ و نشر نوید اسلام، ۱۳۸۷
- ٨- زمردیان، جن و شیطان
- ٩- طباطبایی، سید محمدحسین، تفسیرالمیزان، سید محمدباقر موسوی همدانی، چاپ پنجم، قم، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴
- ١٠- فرشی، سید علی اکبر، قاموس، چاپ هشتم، تهران، ناشر دارالكتاب الاسلامیه، ۱۳۷۸
- ١١- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چاپ ۲۲، تهران، دارالكتاب الاسلامیه، ۱۳۸۱
- ١٢- معین، محمد، فرهنگ فارسی، چاپ شش، تهران، ۱۳۸۳

-۱۳

مسعود، جبران، فرهنگ لغت الرائد، رضا ازایی نژاد، چاپ اول، مشهد، آستان

قدس رضوی، ۱۳۸۵